

ZONDAG 27 JUNI.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal's weks wordt uitgegeven, en wel op Zondag, Dinsdag, Woensdag, Donderdag en Zaterdag, is f 5 in de drie maanden. —

De prijs der Advertentiën is, van een tot vijf regels f 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

De aanstaande verkiezingen voor de Kamer door de provinciale staten.

II.

Misschien mag men verwachten dat er bij de aanstaande vergadering van de staten der provinciën met meer ernst, met meer geweten op de keuze der te benoemen leden van de Kamer zal worden gelet, dan, over het algemeen, jaren lang geschiedde. Niet alleen toch zou de verontrustende toestand onzer financiën, gepaard met den toenemenden druk der belastingen, en de verachtering van schier al onze staatsaangelegenheden zoodanig inniger pligtsbesef in uitzigt stellen; maar ook schijnt de weifeling des konings tusschen de te kiezen maatregelen, en de verontwaardiging der natie over de wijze waarop in den regel hare belangen werden vertegenwoordigd, den voortduur hetzij derzelfde slaauwheid hetzij deszelfden bejags van eigenbaat niet langer te gedoogen. Men zal, eenigermate althans, moeten toonen dat men niet geheel verstoken is van het begrip waartoe vertegenwoordigers des volks moeten dienen.

Eene voortdurende herkiezing der uitvallende leden, gelijk de staten zich jaren lang ten regel hebben gesteld, zal niet lang meer kunnen plaats hebben; of de staten zullen zich andere regelen ten leiddraad stellen, of de natie zal inzien dat eene verandering van kiesstelsel onvermijdelijk is.

Menigeen zal glimlagchen bij deze woorden en den spot drijven over zoodanig inzien, bij de natie ondersteld, — hij zou zich kunnen bedriegen; hoe gedweeer, ja dommeliger men een tijd lang was, des te onlijdzamer en heviger toont men zich dikwerf daarna, vertoornd niet alleen over de krenking, maar ook over de noodwendigheid om de passive rol met eene meer active te verwisselen. Laat er eene financiële crisis in Nederland uitbarsten, en men zal zich niet vergenoegen met het invoeren der noodige hervormingen; men zal — en juist zij die thans het dommeligst zijn — te ver gaan in de zucht naar omverwerping, gelijk men thans te ver gaat in den angst voor verandering.

Nog is de vaderlijke partij niet gehaat; maar zij heeft alle eerbied verloren. Wee haar in het uur der verberging, zoo zij die niet eenigermate herwint.

Immers terwijl er — niemand ontkent het nu meer — roekeloos gekwist werd met het geld der natie, terwijl deze onder hare zware lasten gebukt ging, zag men niet alleen zij die haar in Staten-generaal en provinciaal vertegenwoordigen moesten, maar ook derzelver familiën, meer en meer bloeijen en gedijen. Deze werden gelonkheerlijkt, met ridderorden behangen, met posten overladen; men noemt familiën, en niet de zoodanige wier leden ooit bijzondere diensten aan den lande bewezen, maar zeer gewone familiën, van wier verdienste men niets bijzonders hoegenaamd zou weten te zeggen, die f 30, f 40,000 van den lande trekken, en dat alles omdat een harer leden lid van de Kamer werd, en daar of onderdanig diende, of, wat misschien nog voordeeli-

ger is, bij wijle, min of meer hevig oppositie pleegde, en dan bevredigd werd heden door eene gratificatie voor zijn vader of oom, morgen door een post voor zijn zoon, broeder, zwager of neef, om zich zelve overmorgen met een presidentschap of iets dergelijks bekleed te zien. Men hoorde zoodanige heeren aanmerkingen genoeg maken op de menigte posten en pensioenen, toelagen en gratificatiën; maar men zag niet, althans schier nimmer, dat zulks hen hinderde steeds nieuwe en voordeelige posten aan te nemen of er hangeslacht mede bekleed te zien. Dit moge nu in den gewonen aard der menschen liggen; doch behoorde het dan niet in den aard der lastgevers gelegen te zijn, geene menschen van dien gewonen aard te herkiezen tot de vertegenwoordiging van de belangen des lands?

En indien men dezen laatstgenoemden aard niet in de provinciale staten vindt, indien betrekkingen van familie, kaste of woonplaats te veel bij hun klein aantal gelden, indien ministeriële invloed en gunst op hun klein aantal te veel werken kan, zou dan niet 'slands welzijn gebiedend vorderen dat er andere kiezers, *talrijker kiezers*, bij welke die betrekkingen niet zoo veel zouden gelden, over welke die ministeriële invloed niet zoo zeer kan worden uitgestrekt, wierden ingesteld, ter vervanging van lastgevers, die voortdurend zulke zonderlinge consideratiën bij het uitbrengen hunner keuze lieten gelden?

Men wil niet zeggen dat alle leden van provinciale staten vragen: welke kandidaat zou het aangenaamst wezen aan Zijne Excellentie, den heer gouverneur? Hoe zou ik mij dus best eene aangename ontvangst, een lintje, een titel, een post, eene gratificatie, kunnen verzekeren? Men wil niet zeggen dat de eene helft dit doet, terwijl de andere helft vraagt, wie beveelt zich het best bij mij aan door innemende manieren? wie geeft mij de beste dinés? wien zou het vetje van f 2,400 best te stude komen in zijn huishouden? wie heeft de meeste kinderen? wie gaat het drukst ter kerk? is hij van adel of niet? waar woont hij? zou men er nu niet eens een uit die of die stad of die of die streek nemen? en al zulke ongepaste consideratiën meer; — dit wil men niet zeggen. Men wil liever zeggen: hoe veel zijn er die niet naar stad of woonstede vragen, als al de vertegenwoordigers voor de provincie uit eene stad of een dorp zouden kiezen, zoo men in die eene stad of in dat eene dorp de geschiktste personen vond? Zijn er in eene provinciale vergadering twee mannen die daartoe verlicht genoeg zouden denken en onafhankelijk genoeg van plaatselijke zucht? Of is het geene dwaasheid uit de eene of andere plaats eene nulliteit, of iets ergers nog, te kiezen, opdat toch ook die plaats vertegenwoordigd zijn zou? — Zijn er in eene provinciale vergadering twee mannen welke zelve talent en geschiktheid opsporen en die dan aan hunne vrienden aanbevelen ter verkiezing voor de Kamer? Zijn er twee die slechts vragen: heeft deze man politisch talent en onafhankelijkheid getoond? heeft hij niet reeds eene menigte andere betrekkingen? is hij niet reeds met andere bezigheden overladen, zoodat men van hem ijverige behartiging

der algemeene staatsbelangen en energie kan verwachten?

Ziet men niet steeds personen die reeds eenen zeer werkzaam post bekleeden, voor de Kamer kiezen en herkiezen? En is het dan niet natuurlijk, kan het anders, dat zij zoodra mogelijk uit de residentie hollen, om dan weder overhaast hunne achterstallige bezigheden in de provincie af te doen? Kunnen zij dan wel de staatsaangelegenheden met de noodige aandacht behartigen, en tevens hunne ambtsbezigheden goed vervullen? Dit is immers *onmogelijk*. En van daar dan ook dat er zoo weinig wordt afgedaan in de Kamer, en dat dit weinige bovendien gewoonlijk nog zoo slecht is. Van daar dat er zoo hoogst zeldzaam een initiatief uit de Kamer uitgaat.

Er is geen tijd om iets behoorlijk te overdenken, te bestuderen; men is overladen met allerlei zeer verschillend werk; de politiek moet er eene bijzaak wezen; de groote belangen van 's lands welvaart en eer moeten alzoo wel worden verzuimd, vertraagd, verknoeid of afgeroffeld.

Buitenlandsche berigten.

ZWEDEN en NOORWEGEN.

Stockholm, 14 juni. Een der moeilijkste opgaven is eindelijk opgelost geworden, de opgave namelijk om overeind, geheel gekleed, met laarzen en sporen gelijk men zegt, op het water rond te wandelen, en dit schijnbaar met even veel gemak als ging men over den vlakken grond. Duizenden van toeschouwers hebben gisteren gezien hoe een man, overeind, in elegante zomerkleding, een cigar in den mond, een lange staf, gelijk een roeispaan in de hand, en aan elken voet een lange smalle boot van 6 à 7 ellen (Zweedsche) lengte en ongeveer 4 duim breedte, op de Mälars zee, daar waar zij met hevigen stroom in de haven van Stockholm vloeit, uitwandelen ging. De kleine boten, waarop de voeten van den waaghals rustten, gelijken de houten sneuwschaatsen, welke in de Noordsche pool-kringen door de inboorlingen worden gebruikt (*skidor* in het Zweedsch), om over de met sneeuw en ijs bedekte moerassen en bergen te kunnen gaan. De reizen der Laplanders op deze sneuwschaatsen met eenen langen staf in de hand, zijn hier natuurlijk algemeen bekend en worden door de jeugd in de omstreken van Stockholm, alsmede door de troepen die in het noorden liggen, dikwijls nagevolgd. Deze wijze om op bedriegelijken grond voort te komen, heeft waarschijnlijk op het denkbeeld gebragt om iets dergelijks op het water te beproeven, en zulks is den vermetelen volkomen gelukt. De uitvinder dezer soort van waterwandeling is de luitenant Höckenberg, die zich reeds door menige vernuftige uitvinding bekend maakte. Hem behoort echter slechts de eer der uitvinding. Zij werd ten uitvoer gebragt door den boormester aan ons schip *Gjörki* en een officier, *Hanzelstjerna* (Z.).

DUITSCHLAND.

Nürnberg, 17 juni. De heer gaf de heer d'Hanens enige proeven van de verlichting met luchtgas, welke hij in de grootste steden van Duitschland wil invoeren; de voorloopige proeven werden in zijne woning genomen. De verlichting was helder als het daglicht. Men kon op elke plaats van beide kamers met het grootste gemak den kleinsten druk lezen, en bij den eersten blik de groene en blaauwe kleuren van

eikander onderscheiden. De vlammen leverden een aanhoudend wit licht, hetwelk tevens zoo zacht was dat men er zonder ongemak het oog lang op kon gevestigd houden. Wanneer deze verlichting, gelijk de heer *d'Hanens* verzekert, nog het voordeel van meerdere goedkoopheid heeft, zoo is zij niet alleen daarom te verkiezen boven de verlichting met steenkolen-gas of olie, maar ook omdat zij met volstrekt geen gevaar gepaard gaat. (K. v. u. f. D.)

ENGELAND.

Londen, 23 juni. Terwijl sommige oppositiebladen de troonrede alleen oppervlakkig noemen, wordt zij door anderen sterk gegipt, ook dewijl men de koningin, in hare dankbetuiging voor de toegestane sommen, met geen enkel woord van het jaarlijksch inkomen, aan prins *Albert* en de hertogin van *Kent* verleend, noch van de zeventigduizend ponden sterling, tot het bouwen der koninklijke stallen te Windsor, heeft doen gewagen.

— Het nu zoo goed als ontbonden parlement heeft nagenoeg vier jaren geduurd, en dus langer dan gewoonlijk, naardien men den gemiddelden duur der zes laatste parlementen op niet meer dan twee en een half jaar kan berekenen.

Men zegt dat het bevelschrift tot ontbinding van het parlement eerst den 27sten zal worden uitgevaardigd, waarna de verkiezingen onverwijld moeten beginnen, en vóór de helft der volgende maand in alle gedeelten van het vereenigd koninkrijk afgevoerd wezen, terwijl het nieuwe parlement reeds in de eerste dagen van oktober bijeen zou komen.

— In de zitting van het Lagerhuis van maandag was de koninklijke bekrachtiging van honderd acht en veertig wetsontwerpen ontworpen, het grootste gelijktijdig getal dat men zich herinnert.

— De minister *Palmerston* heeft te Tiverton, welke plaats hij op nieuw verlangt te vertegenwoordigen, eene soort van politieke geloofsbelijdenis afgelegd, en inzonderheid trachtte te betoogen, dat de voorgenomen maatregelen van het ministerie, ten opzichte der inkomende regten op de granen, wel verre van voor de binnenlandsche landbouwers nadeelig te wezen, berekend zijn om hen voor groote schade te behoeden, naardien, wanneer vreemde markten niet in tijds voor de Engelsche bevolking worden geopend en daardoor een voordeelige ruilhandel wordt bewerkt, miljoenen ingezetenen, die aan de fabrieken geen werk meer kunnen vinden, ten laste der meer geïmporteerde, en dus ook der nu nog welgezeten landeigenaars en pachters, zullen komen.

— Uit Lissabon is tijding, dat eindelijk een nieuw kabinet gevormd is, bestaande uit de heeren *J. A. d'Aguiar*, president van den raad en minister van binnenlandsche zaken; *A. J. Avila*, voor financiën; graaf *Villa Real*, voor oorlog; *Forseca Magalhaes*, voor buitenlandsche zaken; *Costa Cabral*, voor justitie, en *A. F. Pestana*, voor marine; zoodat de hertog de *Palmella* niet, gelijk vroeger vermoed was, persoonlijk deel aan het nieuw bestuur zal nemen. De voornaamste plannen der nieuwe ministers zijn, de hinderlijke wet op de militia in te trekken, en alle mogelijke bezuinigingen in de openbare uitgaven te brengen. In het plan tot betaling der renten aan buitenlandsche rentheffers, door hunne voorgangers ontworpen, willen zij door het sluiten van een contract met de bankiers *Sampato* en *Guimaraes* voorzien; maar, ofschoon dit hun vermoedelijk gelukken zal, schijnen de Portugesche financiën in een zeer treurigen staat te verkeerren.

— De *Times* treedt in eenige beschouwingen over de twee traktaaten, die thans op het vaste land tot zoo vele redekaveling aanleiding geven, te weten dat van Engeland met Duitschland en dat van Frankrijk met Nederland. Natuurlijk vindt dat blad de aanvallen van een deel der Duitschers tegen het eerste ongegrond. Wat het tweede aangaat zegt de *Times*: »De Britten zijn geene partij in dit traktaat; maar hetzelfde verdient wel de oplettendheid van dit rijk. De inwilligingen, door de Nederlanders in hun tarief ten aanzien van eenige Fransche voortbrengselen gemaakt, zijn van ondergeschikt belang in evenredigheid tot het gewigt van de opening des Rijn voor den buitenlandschen handel van Frankrijk. De rivierhavens van de Fransche gezanten zijn door dit traktaat op denzelfden voet geplaatst, met opzigt tot den vreemden handel als de zeehavens van de Atlantische en Middellandsche zeeën; en de groote Hollandse handelsplaatsen, die den mond van den Rijn beheerschen, en de stapelplaatsen van de koloniale producten der Bataviaasche etablissementen zijn, zijn in de voordeeligste stelling geplaatst, met betrekking tot een der grootste lijnen van binnenlandsche scheepvaart des vasten lands. De heeren *Thiers* en *Guizot* vereenigden hunne krachten, met den besten uitlag, in de Kamer afgevaardigden, ten einde de overeenkomst tegen de

aanvallen van de vertegenwoordigers van zekere plaatselijke belangen te verdedigen; en er is geen twijfel dat de verslappig van de Fransche navigatie-wetten in dit punt regelmatig is voor de Oostelijke departementen, gunstig voor den buitenlandschen handel van dat land, en leidende tot eene staatkundige alliancie met Nederland, welke de Franschen groot belang hebben op prijs te stellen. Voor Holland aan den anderen kant, opent het traktaat een weg voor nieuwe markten en eene toenemende vraag naar die producten, welke de buitengewone inspanning van deszelfs koloniaal bewind middel vindt in zijne Oostersche bezittingen te winnen.»

FRANKRIJK.

Parijs, 23 juni. De hertog van *Nemours* is, van zijne aides-de-camp en ordonnans-officieren vergezeld, gisteren namiddag op het paleis van *Neuilly* aangekomen. De oppositie beweert nog altijd, dat die prins hooggaanden twist met den gouverneur-generaal *Bugeaud* gehad en stellig verklaard heeft niet naar Algerië te zullen wederkeeren, zoo lang die opperbevelhebber niet door een ander zal vervangen zijn.

— Men berekent dat niet minder dan 51,646,000 franken, gedurende den tijd van weinige jaren, tot daarstelling of verfraaijing van openbare gebouwen en inrigtingen besteed zijn.

— De voormalige minister *Thiers*, die zich naar Duitschland heeft begeven, moet zich tot hoofddoel dezer reis gesteld hebben, in alle steden en plaatsen, welke eenmaal onder de Fransche heerschappij waren, bouwstoffen voor zijne *Geschiedenis van het Keizerrijk* op te zamelen.

— In de Kamer der Pairs was heden aan de orde van den dag de discussie over de conceptwet tot het handelstraktaat met Nederland.

De heer *Gautier* heeft ten voordeele van het ontwerp gesproken. De minister van koophandel heeft de tegenwerpingen van den heer *de Boissy* betreden. De artikelen der wet zijn achtervolgens in stemming gebragt en aangenomen. De stem-opaving heeft de volgende resultaten opgeleverd. Getal der stemmenden 124; voor 85, tegen 39; de wet is door de Kamer goedgestemd. Bij het vertrek van den post was de discussie geopend over het budget der ontvangsten.

Het traktaat met Nederland waarborgt aan den Franschen handel, 1°. eene vermindering van de heft op het tonnengeld onzer schepen; 2°. de afschaffing der buitengewone regten, die in Holland op alle vreemde vlaggen zijn gelegd; 3°. de afschaffing der speciale buitengewone regten, welke op onze ruwe suiker drukten. Voorts zijn niet meer verboden onze uit graan gestookte brandewijn, onze lakens en casimieren, onze chemische zuren, enz. Geene buitengewone regten zullen verder worden gevorderd van onze leijen, katoenen geweven stoffen, aardewerk enz.

De wijnen op iust, scharen en messenwerk, kleine gemaakte goederen, behangspapier, zijden geweven stoffen en kanten zullen op eene voordeelige wijze worden toegelaten.

De Fransche producten verkeerden bij den invoer in Holland in eene ongunstige gesteldheid ten opzichte van de voortbrengselen der andere natien. Het traktaat doet dit verschil verdwijnen. Het stelt Frankrijk op eenen voet van gelijkheid met de meest begunstigde natien, b. v. met het verbond der Duitsehe tol-staten.

Van de anderen kant ziet Frankrijk af van de tonnogelden op de Nederlandsche schepen; het heft de buitengewone scheepsvaarts-regten op, vermindert met een derde het regt op de harde kaas en het loodwit. Eindelijk laat het de koloniale producten, komende uit de Nederlandsche havens, langs den Rijn en de Moezel, aan de tolkantoren van Straatsburg en Siercktoz, om het even of die goederen in Fransche of Nederlandsche vaartuigen zijn geladen.

Deze laatste bepaling is eene dergene, welke de meeste reclamatiën heeft doen ontstaan, zoowel van den kant der zeehavens als van dien der Parijsche kooplieden. De eerstgenoemden hebben daarin gezien eene aanranding op het door hen bezeten regt om gansch Frankrijk van tropische voortbrengselen te voorzien. Zij vreesden dat het approvianderen van het oosten van Frankrijk thans in handen der Hollanders zal overgaan. De laatstgenoemde waren beducht voor eene concurrentie in eenen tak van handel, waarvan zij tot beden het entrepôt hebben gehad.

Van den eenen kant is die ongerustheid overdreven. En is het van den anderen kant billijk en regtvaardig om den banvloek niet te spreken over twee rivieren, die ons grondgebied besproeijen, en om de ingezetenen, welke de oevers dier rivieren bewonen, van de voordeelen te berooven, die de Voorzienigheid hun heeft

geschonken? Sedert vele jaren hadden de Oostelijke departementen hunne klagen doen hooren. Eindelijk moet men overwegen dat, om inwilligingen van de zijde der vreemdelingen te erlangen, men zelf eenige inwilligingen moet doen. Dit moet het geval zijn bij alle transactiën. Eenige bijzondere belangen mogen op dit oogenblik door die veranderingen gekrenkt zijn, maar het zijn de algemeene uitkomsten, welke men eeniglijk op het oog behoort te hebben.

— Een dagblad beweert, dat Parijs welhaast het schouwtooneel van groote feesten zal zijn, ter gelegenheid van het austaande huwelijk van prinses *Clementine* met den broeder van den gemaal der koningin van Engeland. De echtelijke verbindtenis der prinses *Clementine* met den erfprins van het hertogdom Saxe-Coburg-Gotha is metterdaad op het tapijt gebragt sedert de jongste reis, door den koning der Belgen in Frankrijk gedaan, ter gelegenheid der doopplegtigheid van den graaf van *Parijs*.

Binnenlandsche berigten.

Amsterdam, 25 juni. Naar men verneemt is het thans zeker, dat het 1ste bataljon van het 9de regiment infanterie, sterk 20 officieren en 310 onder-officieren en manschappen; op den 26sten dezer maand, na drie jaren alhier in garnizoen te zijn geweest, deze stad zal verlaten, ten einde naar Kooverden en Delfzijl te marcheren, om aldaar te vervangen het 3de bataljon van het 8ste regiment infanterie, hetwelk bestemd is om, met den staf van dat regiment, alhier tegen den 15den der volgende maand in garnizoen te komen, ter sterkte van 20 officieren en 550 onder-officieren en verdere manschappen. — Gedurende deze garnizoensverwisseling zal de schutterij de hoofdwacht aan 's konings paleis alhier betrekken. (Stads Ct.)

's Gravenhage, 24 juni. Uit Baden meldt men, dat Z. K. H. de groot-hertog voornemens is, gedurende dezen zomer weder te Scheveningen de baden te gaan gebruiken.

(Wij zijn verzocht het volgende stuk te plaatsen.) Arnhem, 23 juni. De jaarlijksche plegtigheid van het uitdeelen der prijzen aan de leerlingen van het genootschap *Kunstoeffening* had alhier op gisteren plaats in de Gasthuis-kerk.

De Wel Ed. Gestr. Heer *J. A. Lisman*, die welwillend op zich genomen had voor deze plegtigheid eene redevoering uit te spreken, hield eene verhandeling over de voortreffelijkheid van de beoefening der schilderkunst.

Deze verhandeling, voorafgegaan en verpogd door de muziek van het corps muzikanten der stedelijke schutterij, onder directie van deszelfs kapelmester, den heer *C. R. Marx*, mogt de algemeene belangstelling verwerven, zoo wel van de tot bijwoning van deze plegtigheid uitgenoodigde provinciale en stedelijke autoriteiten als van de contribuërende leden en geïntroduceerde menigte, welke dit feest met hunne tegenwoordigheid vereerden.

Na het eindigen der redevoering trad de secretaris, de heer *G. André de la Porte*, op en deed een kort verslag van den staat van het genootschap; maakte daarbij melding van het geleden verlies door het afsterven van den heer *A. Aytink van Falkenstein*, vroeger onderwijzer der bouwkunde, laatstelijk mede-directeur, hetwelk vooral dieg te betreuren is, daar het genootschap zoo bijzonder veel aan hem verplicht is, die het bouwkundig onderwijs op eenen voet heeft ingerigt en op eene hoogte heeft opgevoerd, dat Arnhem niet minder mag roemen op hare bouwkundige dan op hare teekenkundige school; van de veranderingen en verbeteringen, welke in den loop van het verstreken jaar hadden plaats gehad, waaronder eene vergrooting en vertimmering van de beneden-lokale van het genootschap, welke gevorderd werd om het groot aantal leerlingen behoorlijk te kunnen plaatsen; van de vorderingen der leerlingen, en van de onvermoeide vlijt en zorgen van heeren onderwijzers, van wie met lof werd vermeld, dat zij zich in alles de goedkeuring van de directie en de dankbaarheid der leerlingen ten volle waardig maken. — Z. Ed. bragt verder de gewone hulde aan de nagedachtenis van Z. Exc. den luitenant-admiraal ridder van *Kinsbergen*, die door eene jaarlijksche toelage, aan het genootschap vermaakt, niet weinig tot den bloei en de uitbreiding van hetzelfde had bijgedragen; en ging daarna over tot het vermelden van de namen der bekroonde jongelingen en het uitreiken der prijzen:

Bij de teekenkunde: 1ste klasse contribuërenden: de 1ste prijs aan *J. Beijer*, de 2de prijs aan *J. F. Frohwein*; 1ste klasse begunstigen: de 1ste prijs aan *G. J. van Eikel*, de 2de prijs aan *H. de Swart*; 2de klasse contribuërenden: de 1ste prijs aan *G. T. Coers* de 2de prijs aan *L. Schut*, en een prijs van aanmoediging aan *W. Teding van Berkhout*; 2de klasse begunstigen: een prijs aan *A. Pulle*, 3de klasse contribuërende: de 1ste prijs aan *T. Brouwer*, 2de prijs *J. W. Swaan*; 3de klasse begunstigen: de 1ste prijs *E. F. v. Bodinkhuisen*, 2de prijs *J. de Swart*; 4de klasse naar het pleister: 1ste afdeling een prijs aan *H. B. Breijer*, 2de afdeling eene prijs aan *T. Doijer*.

Bij de doorzichtkunde: een prijs aan *T. Doijer*.

Bij de bouwkunde: 1ste klasse 1ste prijs aan *E.*

Swaan, 2de prijs aan G. T. Coers; en, uit aanmerking van veel verdiensten, een derde prijs aan H. Wolters met het lot tegen B. Kostlaag; 2de klasse eerste prijs aan A. Coers, tweede prijs aan T. Doijer; 3de klasse, een prijs aan C. A. Breijer; 4de klasse Gouden medaille H. G. Knoops.

Voor Bouwkundige sieraden; 1ste klasse prijs A. J. Doijer, 2de klasse prijs J. G. Aitink.

Bij de Meekunde toegepast op handwerken en ambachten: geene prijsvragen uitgeschreven, omdat de leerlingen nog niet ver genoeg waren gevorderd. 2de klasse een prijs maar honorabele melding van het werk van J. O. Frohwein, E. B. Swaan, P. C. Gertsen en T. Doijer; 3de klasse prijzen aan T. Brouwer en aan H. B. Breijer.

De met de gouden medaille bekroonde leerling H. G. Knoops, bedankte, namens allen, de leden der directie, als mede de contribuerende leden en onderwijzers voor hunne roggewoort het nut der jeugd; waarna het feest werd beëindigd met gepaste aanspraken aan allen, die de plegtigheid door hunne medewerking en door hunne tegenwoordigheid luister hadden bijgezet.

Rechtswezen.

Provinciaal gerechtshof van Gelderland.

(Stoomboot.)

(Zitting van 24 juni 1841.)

(Medegedeeld.)

De officier bij de arrondissements-regtbank te Arnhem, zich in hooger beroep hebbeude voorzien van het vonnis door voornoemde regtbank, kamer van correctionele zaken, op den 16den maart 11, uitgesproken, waarbij de heer J. van Haag, kapitein van het stoomschip *de Drusus*, toebehoorende aan de Rijn- en IJssel-Stoomboot-maatschappij, van de tegen hem ingebragte beschuldiging van overtreding van artikel 1 § 1 van het koninklijk besluit van 15 april 1826 is vrijgesproken (zie nov. 49 en 54 van deze Courant), is deze zaak in de zitting van 17 juni 11, voor het hof behandeld. Dezelfde getuigen, welke voor den eersten regter waren geproduceerd, zijn andermaal gehoord en hebben hoofdzakelijk dezelfde verklaringen afgelegd.

Nadat het openbaar ministerie kortelijk de grieven tegen het vonnis der regtbank had opengelegd en tot vernietiging van hetzelfde, en mitsdien tot oplegging der straf, bij de wet van 6 maart 1818 voorgeschreven, had geconcludeerd, heeft de heer Mr. E. Scheidius, als verdodiger van den geappelleerde, het bestreden vonnis verdedigd; daartoe in de eerste plaats onder 's Hof's aandacht brengende, dat de getuigen, door het openbaar ministerie ten bezware bijgebragt, niet in alle opzigten een onvoorwaardelijk geloof verdienden, daar schipper *Wentink* en zijne zonen, als de benadoelden in dezen, een-aanzienlijk belang bij deze zaak hadden, en de overige schippers, uit den aard der zaak, met eene groote vooringenomenheid tegen alle stoombooten waren beziel; terwijl onder de overige getuigen vele landlieden, alsmede twee ambtenaren der belastingen waren, welke, als met de schipperij onbekend, geheel onbevoegde beoordeelaars waren. — Voorts, dat uit de gezamenlijke verklaringen der getuigen het bewijs niet resulteerde dat de stoomboot zijn wettig vaarwater had verlaten; doch, zoo dit al het geval mogt zijn, dit vaartuig zekerlijk had verkeerd in de exceptie van § 2 der aangehaalde wet, naardien de romp door de aangenomen rigting de noodzakelijkheid had doen ontstaan, om dat wettig vaarwater te verlaten. Een subsidiair, dat, zoo het bewijs voor de overtreding al ware geleverd, er nog geene gronden bestonden om den kapitein van het vaartuig daarvoor aansprakelijk te stellen, als zijnde het niet gebleken dat of de kapitein zelf die rigting aan de stoomboot gegeven had, of op zijne laat aan dezelve door zijne onderhoorigen gegeven was. Dat de kapitein, naar de verzoeken van het burgerlijk regt, zekerlijk verantwoordelijk was voor de daden zijner onderhoorigen, — doch dat die verantwoordelijkheid zich niet verder uitstrekte dan tot de burgerlijke schadevergoeding en geenszins op het strafregt mogt worden toegepast; — dat, naar de beginselen van dat regt, ieder voor zijne eigene daden aansprakelijk is en aan dit algemeene beginsel bij het koninklijk besluit van 15 april 1826 niet was gederogerd, houdende dit besluit noch geene bepaling in, dat juist de kapitein aansprakelijk is voor de overtredingen met een vaartuig beëigen; — op die gronden tot confirmatie van het geappelleerde vonnis concluderende.

Op den 24sten juni 11, heeft echter het Hof, uit aanmerking dat uit wettige bewijsmiddelen gebleken was, dat de voornoemde stoomboot bij de aanvaring haar wettig vaarwater had verlaten, zonder dat er van de noodzakelijkheid gebleken was, waarvan in § 2 van artikel 1 van het koninklijk besluit van 15 april 1826 wordt melding gemaakt — veelmin van het hijschen der blaauwe vlag, voor dat geval voorgeschreven — en einde-

lijk uit overweging, dat naar den aard der zaak de kapitein, welke het bevel over het vaartuig voert, moet geacht worden de aansprakelijke persoon te zijn voor de overtredingen, bij meergenoemd besluit met straffen bedreigd, al is dit niet opzettelijk in dit besluit verordend, den kapitein van Haag schuldig verklaard aan overtreding van artikel 1 van gezegd koninklijk besluit, en, met te-niet-looning van het vonnis des eersten regters, hem veroordeeld tot eene boete van f 75 en de kosten der beide instantiën.

Op den 16den juni 11, is voor dit Hof almede het getuigen-verhoor gehouden in de zaak van D. T. Wijnhout te Heerde, appellaat ca. zijne excellentie den minister van financiën, als belast met het beheer der Algemeene Nederlandsche Maatschappij van Volksvlijt en den pachter der maatschappij, E. Liefmans, getuimeerde, en zulks ingevolge het arrest van dit zelfde Hof d.d. 15 april 1841 (zie nummer 75.) En voorts bij arrest van 23 juni 11, verstaan, dat het aan den appellat opgelegde bewijs ten genoëge regtens was geleverd en mitsdien het hooger beroep aangenomen, de getuimeerden kunnen ter eersten instantie genomen eisen en conclusie ontzegt en hen veroordeeld in de kosten der beide instantiën.

Mengelwerk.

Stemregt in de steden en ten platten lande, en bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen.

Onder dezen titel vindt men in het *Regtsgeleerd Bijblad*, 3de deel, een stukje van professor *Thorebecke*, welks mededoeling aan onze lezers niet ongepast schijnt. Het luidt:

» Men las onlangs in de couranten, dat de minister van binnenlandsche zaken het advies had gevraagd der gedeputeerde staten over de ontwerpen tot vaststelling van hetgeen, volgens art. 6 der grondwet (1), bij de wet moet worden geregeld. Het schijnt dus niet onzijdig, te onderzoeken welk het gebied is dier wetgeving.

» I. Ten aanzien van het stemregt, heeft zij, vooreerst, enkel te doen met dat in de steden en ten platten lande. Dus niet met den eersten stand of de ridderschap. Dit is eene groote onvolkomenheid, doch daar de grondwet de schuld van draagt.

» Ten andere heeft het stemregt, met betrekking tot de steden, hier een zeer engen zin, *indien*, bij gevolgtrekking uit art. 132 der grondwet, stem- en kiesregt moeten worden onderscheiden. *Stemregt* duidde dan enkel den eersten trap aan van het kiesregt, het regt om kiezers te kiezen. Het stemregt, door de kiezers uit te oefenen, ware er niet in begrepen. Deze is de zin, door het gouvernement (2) aan stemregt en art. 6 gegeven.

» Aangaande het platte land heeft de grondwet die twee trappen, of de afzondering van stem- en kiesregt, nergens uitdrukkelijk voorgeschreven, tenzij men onder *verkiezing door den landelijken stand ter provinciale vergadering*, in art. 133, iets anders, dan de oefening van het stemregt, moest verstaan.

» Neemt men deze beperkende uitlegging van oefening van het stemregt in de steden en ten platten lande aan, dan vallen onder het bereik der gevorderde wet alleen de volgende stukken, tothiertoe door de reglementen geregeerd: » A. In de steden; die de wet, of door ze te noemen, of door de bepaling, wat eene stad is, zal moeten kenmerken in overstelling tegen dorpen:

» a. Vereischten tot oefening van het stemregt, Reglement voor het bestuur der steden art. 2 coll. art. 109, art. 4—9, 11. De wetgever is hier gebonden door de eerste zinsnede van art. 132 der grondwet.

» Redenen van uitsluiting, art. 3.

» Omtrent de voorwaarde van ingezetenschap heeft de administrateur voor het binnenlandsch bestuur, bij aanschrijven van 22 oktober 1824 (3), verklaard, dat vreemdelingen aan het rijk, in eene der steden wonende, niet als stemgerechtigden mogen worden beschouwd. Dan dit belet zoo min, als art. 109 van het reglement, dat de vreemdeling, schoon volgens art. 8 der grondwet tot geene bediening benoembaar, na een jaar inwoning, mits hij de gevorderde belasting opbrengt, stemregt heeft.

» Een ander punt, dat scherpe herziening zeer ver-

(1) De oefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, zoowel als de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen, wordt bij de wet geregeld.

(2) Bij de Memorie ter beantwoording van de processen-verbaal der afdelingen van de Tweede Kamer in dubbel getal, omtrent de 13 wetten, houdende wijzigingen in de grondwet, bl. 5

(3) *Handleiding tot de kennis van het Staatsbest.* III, bl. 508.

dient, is de hoogte van de opbrengst in de beschreven middelen, als voorwaarde van de stemgerechtigheid. Wordt het patentregt van die middelen te regt uitgesloten? Is de bepaling der opbrengst in het algemeen en overal op juiste gronden gemaakt? Zoo die gronden juist waren vóór vijftien of twintig jaren, zijn zij het in verschillende oorden van het land nog? Men schijnt bij het regelen van dien *census* soms opgeklommen te zijn met de bevolking. Doch men bleef aan deze reden geenszins getrouw. Waarom, b.v., eischte men in Middelburg f 30, terwijl, bij eene toen omstreeks gelijke bevolking, in Zwolle of Arnhem niet meer dan f 15 worden gevorderd? Waarom in 's Hage f 33, in Utrecht, zoo veel minder volkrijk, f 45? In Groningen evenveel als in Middelburg, en in Leiden, met meer inwoners dan Groningen, f 27? Bij dergelijk onderzoek ware noodig, dat men een volledig overzicht had van het getal der stemgerechtigden in iederstad, vergeleken met hare bevolking. Dit toch is het doel van eenen verschillenden, hier rijzenden, daar dalenden, *census*, dat evenredig, zoo verre niet bijzondere omstandigheden, als eene overgrote menigte van armen of daglooners, hinderlijk zijn, een gelijk deel van de bevolking der onderscheidene steden stemregt erlange. Dan mag ook de vraag worden overwogen, of de stembevoegdheid niet, bij uitzondering op den regel die haar aan den *census* bindt, diende te worden medegedeeld aan sommige andere personen, in het bezit van de overige vereischten, behalve van dat der schatplichtigheid? De betaling van een zekere som in de belastingen is geen kenmerk van persoonlijke waardigheid. Behoort men niet aan deze, waar zij uit bepaalde teekenen mag worden vermoed, regt te doen (4)? Schijnt het redelijk, dat de Nederlander, advocaat of regter te Amsterdam, die geen f 50 in de beschreven middelen opbrengt, van het stemregt is verstoken, terwijl de vreemdeling, die er een zeer matig winkelhuysje bewoont, na een jaar verblijf stembevoegd kan zijn?

» Onder de redenen van uitsluiting zijn er verscheidene of niet overeenkomstig met onze burgerlijke en strafwetgeving, of door deze reeds gevestigd, of uitstekend onbillijk. Hoe moet voorts *crimines* worden verstaan, Zoo, dat correctioneel er onder is bevat?

» b. Opmaking van de lijsten der stemgerechtigden. Reglement voor het best. der sted. art. 12. Dit onderwerp, door de reglementen slechts aangeoord, dient door de wet naauwkeurig te worden uitgewerkt. De middelen, om elks politisch regt te doen gelden, moeten met niet minder zorg, dan het burgerlijk regt, zijn verzekerd.

» c. Wijze van oefening. Reglement artikel 12—20. Den wetgever bindt de tweede zinsnede van artikel 132 der grondwet.

» Het kon van grooten en heilzamen invloed zijn, zoo de opneming der uitgebragte stemmen, daar artikel 16 van het reglement van handelt, in eene openbare zitting van den raad geschiedde, en het proces-verbaal publiek werd gemaakt.

» Ook schijnt de instelling van artikel 20, in een bekrompen geest outworpen, verandering te behoeven.

» d. Toezigt over de handhaving der vastgestelde regels. Reglement, artikel 8) eerste alinea. Zie boven onder b.

» B. Ten platten lande.

» a. Vereischten. Reglement omtrent de samenstelling van de staten der provincie, artikel 20, 22, 23—32.

» Redenen van uitsluiting, artikel 21, 25.

» Hier keeren de meeste der boven (5) geopperde vragen of bedenkingen weder, en andere komen daarbij.

» Waarom moet de stemgerechtigde ten platten lande Nederlander zijn, en in de steden niet? Of liever: waarom is de hoodanigheid van Nederlander niet evenzeer in de steden een vereischte, als op het platte land? Ten platten lande zullen vreemdelingen veel zeldzamer, dan in steden worden gevonden. Ten platten lande tolt het kiesstelsel een trap minder, dan in de steden. De kiezers, door de stemgerechtigden benoemd, kiezen de leden der provinciale staten onmiddellijk. Zoo dit verschil de reden is, weshalve hier alleen Nederlanders, daar ook vreemdelingen, stembevoegd kunnen zijn, ontstaat de vraag, of zij voldoende mag worden gekeurd.

» Ten andere is het getal der stemgerechtigden ten platten lande meer, dan in de steden, *beraakt door de vereischte opbrengst in de directe belastingen*. Deze is hooger, dan door *de census* in de steden, ja zij overtreft of evenaart in de meeste provincien dien der hoofdsteden (6). Men zou het omgekeerde wachten:

(4) Van daar b.v. in de *Preuss. Städteordnung* van 1834 de bepalingen van § 17 en 59.

(5) Bl. 202 en 203.

(6) In Holland Zeeland en Utrecht worden f 30, in Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel f 25, in Groningen f 20, in Drenthe f 10 gevorderd.

